

bebiyle kitabın ona ait olmadığı yolunda ki şüpheleri temelsiz bulmuştur. *ed-Dür-rû'l-müntehab* da müellifin vefatından sonraki bazı olayların anlatılmasında esere bir başkası tarafından bazı ilâvelerde bulunulduğunu göstermektedir. İbn Şeddâd'ın *el-A'lâku'l-ha'îre*'si esas alınarak bazı ilâvelerde bulunulmak suretiyle yazılan eser, ana hatlarıyla *Nüzhetü'n-nevâzır*'in Halep ile ilgili kısmının bir özeti niteliğinde olup daha sonra Betrûnî tarafından buna bazı bilgiler eklenmiştir. Çeşitli neşirleri yapılan kitabı (nşr. Alfred von Kremer, Viyana 1852; nşr. Yûsuf b. İlyân Serkîs, Dimaşk 1909; Halep 1404; nşr. Abdullah Muhammed ed-Dervîş, Dimaşk 1984; nşr. Keiko Ohta, Tokyo 1990) Jean Sauvaget *Les perles choisies d'Ibn Ach-Chihna* adıyla Fransızca'ya çevirmiştir (Beyrut 1933; nşr. Fuat Sezgin, Frankfurt 1993). 4. *el-Manzûmetü'l-bâ'iyye fî 'akâ'id* *Ehli's-sünne* (*el-Cem' beyne'l-'Umde ve yekûlü'l-'abd*, 'Akide, *el-'Akîdetü's-sa'ide*, *Manzûme fî'l-'akâ'id*, *Manzûme fî uşûlî'd-dîn*). Neseî'nin *'Umde-tü'l-'akâ'id*'i ile Ali b. Osman el-Üşî'nin *Bed'ü'l-âmâlî* (*Kaşîdetü yekûlü'l-'abd*) adlı manzumesi bir araya getirilip bazı ilâvelerde bulunularak meydana getirilen eserin yazımı 1 Cemâziyelevvel 862'de (17 Mart 1458) Kudüs'te tamamlanmıştır (nüshaları için bk. Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 2269; İskenderiye Ktp., Tevhid, nr. 38, 41; Gotha Ktp., nr. 9; Princeton Üniversitesi Ktp., Yahuda, nr. 2307; Dârü'l-kütübî'l-Misriyye, nr. 5258/10, 16708/2; el-Hizânetü't-Teymûriyye, Mecâmî', nr. 218/2; Mektebetü câmiati'l-Melik Suûd, nr. 1434). Bu manzumeyi Ahmed b. Muhammed el-Hamevî *Ta'likü'l-kalâ'id 'alâ Manzûmeti'l-'akâ'id* (Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 2269/2; Câmiatü Ümmi'l-kurâ, nr. 320; İskenderiye Ktp., Tevhid, nr. 41; Dârü'l-kütübî'l-Misriyye, nr. 22821b) ve Ebû Azbe *Nüzhetü (Behcetü) Ehli's-sünne şerhu 'Akîdeti İbni's-Şihne* (Mektebetü câmiati'l-Melik Suûd, nr. 508; Dârü'l-kütübî'l-Misriyye, nr. 2280; el-Hizânetü't-Teymûriyye, nr. 227) adıyla şerhetmiştir. 5. *İstî'âbü'l-kelem 'alâ Şerhi'l-'Akâ'id*. Sa'deddin et-Teftâzânî'nin eseri üzerine tamamlanmamış bir hâşiyedir (Brockelmann, *GAL*, I, 428). 6. *el-Akvâlü'l-mefrûza fî târiki's-şalâti'l-mefrûza* (*el-Kelem 'alâ târiki's-şalât*). Bilerek birkaç vakt farz namazı vaktinden sonraya bırakıp ardından kazâ etmenin günah olup olmadığı konusunda kendisine sorulan bir soruya cevap olarak yazılmıştır (Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 1656). 7. *Şerhu'l-Manzûme fî'l-ferâ'iz*. Babasının *Eliyye fî'l-*

'ulûmi'l-aşere adlı manzumesinin ferâiz bölümünün şerhidir (Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 1316; Princeton Üniversitesi Ktp., Yahuda, nr. 1637; Mektebetü câmiati'l-Melik Suûd, nr. 822/3). 8. *el-Emâlî'l-Muhibbiyye bi'l-Medreseti'l-Mü'eyyediyye* (Millet Ktp., Feyzullah Efendi, nr. 264). 9. *Şerhu hutbeti'l-Kâmûs*. Firûzâbâdî'nin *el-Kâmûsü'l-muhtâ* adlı lügat kitabının mukaddimesinin şerhidir (Süleymaniye Ktp., Kadızâde Mehmed, nr. 69). 10. *Şerhu Nazmi'l-muvâfakâti'l-Ömeriyye li'l-Kur'âni's-Şerîf*. Hz. Ömer'in görüşüne uygun şekilde nâzil olan on sekiz âyeti açıkladığı kendi eserinin şerhidir (Dârü'l-kütübî'l-Misriyye, nr. 5284). Eseri Brockelmann bir yerde Seriyüddin İbnü'ş-Şihne'ye, başka bir yerde Ebü'l-Fazl İbnü'ş-Şihne'ye (*GAL Suppl.*, II, 41, 94), Zirikî ise babası Ebü'l-Velîd'e (*el-A'lâm*, VII, 51) nisbet etmiştir. 11. 'Ahd. Kahire'de Dîvân-ı İnşâ'da sır kâtibi iken yazdığı, Sultan el-Melikü'l-Eşref İnal'ın ölüm döşeginde iken oğlu el-Melikü'l-Müeyyed Ahmed'i veliaht tayin ettiğine dair 865 (1461) tarihli bu belgenin tam metni Sehâvî tarafından kaydedilmiştir (*ez-Zeyl 'alâ Ref'i'l-İşr*, s. 370-375; ayrıca bk. *Fihrisü'l-kütübî'l-'Arabiyye*, VII, 95-96; Brockelmann, *GAL Suppl.*, II, 116). 12. *Şebet*. Kendi rivayetlerini kaydedip hocalarını anlattığı bir eserdir (*DMBİ*, IV, 73). İbnü'ş-Şihne'ye kaynaklarda ayrıca *es-Sîretü'n-nebeviyye*, *İhtîşârü'n-Neşr* (İbnü'l-Cezerî'nin *en-Neşr fî'l-kur'âti'l-'aşr* adlı eserinin muhtasarı), *el-Müncidü'l-muğîş fî 'ilmi'l-hadîş*, *Tertîbü mübhemâti İbn Beşkuvâl 'alâ esmâ'i's-şahâbe*, *Manzûme fî's-şalâti'l-vüstâ*, *İktitâtü'l-ezâhir fî zeyli Ravzi'l-menâzır*, *Şerhu Eliyyeti İbn Mâlik*, *Şerhu'l-Telhîş* adlı eserler nisbet edilmektedir.

Muhammed Râgib et-Tabbâh, Kılıç Ali Paşa Kütüphanesi eski katalogunda (nr. 739) *el-Cevheretü'l-muğî'e* adıyla Ebü'l-Fazl'a nisbet edilen kitabın, Sehâvî'nin Ebü'l-Fazl'ın eserleri arasında zikrettiği birkaç ciltlik *Tabakâtü'l-Hanefiyye* adlı eser olduğunu belirtir (*'İlâmü'n-nübelâ*), I, 64; krş. *ed-Dav'ü'l-lâmi*, IX, 304). Ancak söz konusu nüsha Kureşî'nin *el-Cevâhîrü'l-muğiyye*'si olup Ebü'l-Fazl İbnü'ş-Şihne sayfa kenarlarında eserdeki bir kısım hataları düzeltilmiş ve Kureşî'nin yer vermediği yahut onun döneminden sonra yaşayan bazı Hanefî âlimlerinin biyografilerini eklemiştir. Bu yanlışlık muhtemelen, kendisi için yazdığı nüshanın kağıdında kitap üzerinde yaptığı çalışmayla ilgili açıklamasının yer almasından kaynaklanmıştır. Brockelmann'ın *Târîh* adıyla

la Ebü'l-Fazl'a nisbet ettiği kitap ise (*GAL*, II, 53) babasının *Ravzû'l-menâzır* adlı eseridir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ebü'l-Fazl İbnü'ş-Şihne, *Nüzhetü'n-nevâzır fî Ravzû'l-menâzır*, Süleymaniye Ktp., Hekimoğlu, nr. 814, vr. 123^b-125^b; a.mlf., *ed-Dür-rû'l-müntehab fî târihi memleketi Haleb* (nşr. Keiko Ohta), Tokyo 1990, tür.yer.; Necmeddin İbn Fehd, *Mu'cemü's-şüyûh* (nşr. Muhammed ez-Zâhî), Riyad 1402/1982, s. 284-285; Sehâvî, *ed-Dav'ü'l-lâmi*, VI, 189; IX, 295-305; a.mlf., *ez-Zeyl 'alâ Ref'i'l-İşr* (nşr. Cûde Hilâl - Muhammed Mahmûd Subh), Kahire 1966, s. 125-126, 357-406; a.mlf., *Veczû'l-kelem fî'z-zeyl 'alâ Düveli'l-İslâm* (nşr. Beşşâr Avvâd Ma'rûf - İsmâ Fâris el-Harestânî), Beyrut 1416/1995, III, 964; Süyûtî, *Nazmü'l-İkân* (nşr. Philip K. Hitti), New York 1927, s. 171-172; İbn İyâs, *Bedâ'i'u'z-zühûr*, III, 79, 134, 214; Kâtib Çelebi, *Süllemü'l-vüçûl ilâ tabakâti'l-fühûl*, Süleymaniye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 1887, vr. 227^a; *Keşfü'z-zunûn*, I, 921; II, 1826, 1866, 1949-1950, 2036, 2039; Şevkânî, *el-Bedrü'l-İtâli*, II, 263-264; Bahâ Ahmed el-Meyhî - Muhammed Biblâvî, *Fihrisü'l-kütübî'l-'Arabiyyeti'l-mahfûza bi'l-Kütübhaneti'l-Hidiviyye*, Kahire 1305, II, 7, 41; III, 146; VII, 69, 95-96, 100-101; Muhammed Râgib et-Tabbâh, *'İlâmü'n-nübelâ' bi-târîhi Halebi's-şehbâ*, Halep 1344/1925, I, 31-34, 60-64; V, 314-332; Serkîs, *Mu'cem*, I, 134-135; Brockelmann, *GAL*, I, 428; II, 53; *Suppl.*, I, 568; II, 40-41, 94, 116; *Fihrisü'l-Hizânetü'l-Teymûriyye*, Kahire 1950, IV, 134, 138; Fuad Seyyid, *Fihrisü'l-mahfûzât*, Kahire 1380/1961, I, 164-165; II, 7, 41; Hâlid Reyân, *Fihrisü mahfûzâtü Dâri'l-kütübî'z-Zâhiriyye: et-Târîh ve mülhâkâtüh*, Dimaşk 1973, II, 528-529; R. Mach, *Catalogue of Arabic Manuscripts (Yahuda Section) in the Garrett Collection*, Princeton 1977, s. 143, 197, 379; *Fihrisü mahfûzâtü Câmi'ati'l-Melik es-Su'ûd*, Riyad 1982-84, V, 207-208, 214; VI, 278; Zirikî, *el-A'lâm* (Fethullah), VII, 51; *Fihrisü mahfûzâtü Câmi'ati Ümmi'l-kurâ*, Mekke 1983, I, 98; *el-Müntehab mine'l-mahfûzâtü'l-'Arabiyye fî Haleb*, Beyrut 1986, IV, 213-215; Ramazan Şegen, *Muhtârât mine'l-mahfûzâtü'l-'Arabiyyeti'n-nâdire fî mektebâti Türkiye*, İstanbul 1997, s. 99; Nikûla Ziyâde, "Mâ sâheme bihi'l-mu'errihûne'l-'Arab fî'l-mPeti's-seneti'l-aşire min dirâseti't-târîhi'l-'Arabî ve gayrih fî 'aşri'l-Memâlik", *el-Ebhâş*, XII/4, Beyrut 1959, s. 323-324; D. Sourdel, "İbn al-Şihna", *EI²* (İng.), III, 938; Meryem Sâdıkı, "İbn Şihne", *DMBİ*, IV, 71-73.

ŞÜKRÜ ÖZEN

İBNÜ'Ş-ŞİHNE, EBÜ'L-VELİD (أبو الوليد ابن الشحنة)

Ebü'l-Velîd Muhibbüddin Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd es-Sekafî el-Halebî (ö. 815/1412)

Hanefî fakihî, tarihçi.

749'da (1348) Halep'te doğdu. Türk asıllıdır. Atalarından Hüsâmeddin Mahmûd'un, Eyyübî Sultanı el-Melikü'l-Azîz Gıyâseddin döneminde 616 (1219) yılı ci-

varında Halep şihnesi olması dolayısıyla aile fertleri daha sonra İbnü'ş-Şihne diye anılmıştır. Ebü'l-Velîd İbnü'ş-Şihne'nin babası Ebü'l-Fazl Kemâleddin Halep'te Hanefîler'in üstadı konumunda idi (*Ravzû'l-menâzır*, s. 289). Kardeşi Abdurrahman ise önce Hama Hanefî kadılığı yapmış, Mâlikî mezhebine geçmesinin ardından Halep Mâlikî kadılığına getirilmiştir.

Oğlu Ebü'l-Fazl Muhammed'den ayrılabilmesi için İbnü'ş-Şihne el-Kebîr diye anılan Ebü'l-Velîd ilk derslerini Halep'te babasından aldı. Kur'an'ı ve muhtelif ilimlere dair birçok metni ezberledi. Daha sonra öğrenimini Dimaşk ve Kahire'de sürdürdü; başta fıkıh ve edebiyat olmak üzere çeşitli alanlarda kendini yetiştirdi. Genç yaşta İbn Hocaları Kahire Kadısı Şerefeddin İbn Mansûr ve Halep Kadısı Emînüddin Muhammed b. Ali el-Enefi'den fetva ve ders verme icâzeti aldı. 777'de (1375) tekrar gittiği Kahire'de ilim çevrelerinde adını duyurdu. Ertesi yıl Ömer b. Raslân el-Bulkinî ve Ekmeleddin el-Bâbertî'nin tavsiyeleriyle, Sultan el-Melikü'l-Eşref Şa'bân tarafından görevden alınan Cemâleddin İbnü'l-Adîm'in yerine Halep kadılığına ve Halâviyye Medresesi müderrisliğine tayin edildi. Kısa aralıklarla bu görev kendisiyle İbnü'l-Adîm arasında el değiştirdi. 787'de (1385) İbnü'l-Adîm'in vefatı üzerine dördüncü defa Halep kadılığına getirildikten sonra da iki defa bu görevden alındı ve tekrar iade edildi. Sultan Berkuk'a karşı ayaklanan Yelboğa en-Nâsırî'yi desteklediği için Berkuk Halep'e gelince onu azledip öldürmek istediysede üstadüddâr Cemâleddin Mahmûd b. Ali'nin araya girmesiyle bundan vazgeçerek malını müsadere ettirdi ve kendisini Kahire'de ikamete mecbur tuttu (28 Cemâziyelevvel 793 / 3 Mayıs 1391). Kahire'de Cemâleddin Mahmûd'un evine yerleştirilen İbnü'ş-Şihne ondan büyük destek gördü. Üç yıl sonra Halep'e dönerek ders okutmak ve kitap yazmakla meşgul oldu. el-Melikü'n-Nâsır Ferec'in Halep'e ilk gelişinde tekrar kadı oldu (802/1400). Halep nâibi Cekem, el-Melikü'l-Adîl unvanıyla saltanatını ilân edinceye kadar (809/1407) bu görevini sürdürdü. Bu isyanda, kendisine çok saygı gösteren Cekem'in yanında yer alan İbnü'ş-Şihne, Ferec'in Halep'i ele geçirmesinin ardından yakalandıysa da kaçmayı başardı. Ancak Ferec onu affedip Halep kadılığına tayin etti (809/1407).

İbnü'ş-Şihne, Şam bölgesinde iktidarı ele geçirip Ferec ile mücadele eden el-

Melikü'l-Müeyyed Şeyh el-Mahmûdî tarafından Dimaşk Hanefî kadılığına getirilince de (17 Cemâziyelâhir 812 / 27 Ekim 1409) Şeyh el-Mahmûdî isyanının bastırılması üzerine Halep'te yakalanarak Dimaşk'a götürüldü, Emîr Nevruz'un huzuruna çıkarıldı ve kaleye hapsedildi (10 Ramazan 813 / 6 Ocak 1411). Buradan Kahire'ye götürülen tutuklularla birlikte Ferec tarafından tekrar affedilip serbest bırakıldı. Kahire'de sır kâtibi Fethullah et-Tebrîzî ile yakınlık kuran İbnü'ş-Şihne, Cemâliyye Medresesi'ne müderris oldu. Zamanla Ferec'in güven ve saygısını kazandı. 814 (1411) yılında Şeyh el-Mahmûdî ile savaşmak üzere Dimaşk'a yürüyen Ferec'in maiyetinde yer aldı. Leccûn Savaşı'nı kaybedip Dimaşk'a giden Ferec, kuşatma sırasında Mısır Başkadısı Nâsirüddin İbnü'l-Adîm, Şeyh el-Mahmûdî'nin saflarında yer alınca İbnü'ş-Şihne'yi onun yerine Mısır Hanefî başkadılığına tayin etti (23 Muharrem 815 / 5 Mayıs 1412). Ancak İbnü'ş-Şihne göreve başlamadığı gibi nâib de göndermeyerek Dimaşk'ta ders verdi. Ferec iktidarı kaybedip öldürülünce İbnü'l-Adîm Mısır başkadılığına iade edildi. İbnü'ş-Şihne, kendisine büyük saygı duyan Dimaşk nâibi Nevruz tarafından Arîş'ten Fırat'a kadar olan bölgenin kadılığına getirildiyse de kendisi memleketi olan Halep kadılığı ile yetindi ve Nevruz'un maiyetinde oraya ulaştıktan kısa bir süre sonra vefat etti (12 Rebülâhir 815 / 22 Temmuz 1412).

Özellikle fıkıhta otorite olan İbnü'ş-Şihne mezhep imamının usul ve kaideleri çerçevesinde ictihad yapmış, tahrîc ve tercihlerde bulunmuştur (Ebü'l-Fazl İbnü'ş-Şihne, *Nihâyetü'n-nihâye*, vr. 27^a; Sehâvî, *ez-Zeyl*, s. 410; Şevkânî, II, 265). 803 (1400) yılında Timur Halep'i alınca şehrin âlimlerini huzuruna getirtip onlara bazı sorular sorduğunda âlimlerin temsilcisi sıfatıyla İbnü'ş-Şihne bu sorulara cevap vermiştir. İki taraftan ölenlerden hangilerininin şehid olduğu sorusuna, "Allah'ın adı en yüce olsun diye savaşan Allah yolundadır" meâlindeki hadisle karşılık vermesinden çok memnun olan Timur ona ve arkadaşlarına iyi muamele edilmesini emretmiştir.

Şairliği yanında hat sanatında da kabiliyeti olan İbnü'ş-Şihne'nin öğrencileri arasında Ebü'l-Bekâ İzzeddin Muhammed b. Halîl el-Hâdirî, Bedreddin İbn Selâme, Taqıyüddin İbn Kâdî Şühbe, İbnü'l-Ezrafi, Kemâleddin İbnü'l-Hümâm, İbnü't-Tenevî, İbn Hatîb en-Nâsırıyye, Veliyyüddin Muhammed b. Ahmed es-Seftî ve İbn Ubey-

dullah gibi âlimler vardır. 813 (1410) yılında İbnü'ş-Şihne Kahire'ye geldiğinde İbnü'l-Hümâm onun derslerine katılmış, Halep'e dönünce de birlikte gitmiş ve vefatına kadar yanından ayrılmamıştır. Oğullarından Abdüllatif, Safed kadılığı ve Kahire kadı nâibliği, Muhammed ise Halep ve Kahire başkadılığı yapmıştır. Diğer oğlu Ebü'l-Fazl İbnü'ş-Şihne, babasının biyografisine dair bir eser yazmayı planladığını belirtmekle beraber (*Nihâyetü'n-nihâye*, vr. 27^b; *Şerhu'l-Manzûme*, vr. 2^b) bu eseri yazıp yazmadığı bilinmemektedir.

Eserleri. 1. *Ravzû (ravzatü)'l-menâzır fi 'ilmi'l-evâ'il ve'l-evâhîr* (nşr. İbrâhim ed-Desûki, Kahire 1290, İbnü'l-Esfrî'nin *el-Kâmil fi't-târîh* adlı eserinin kenarında; nşr. Mahmûd Kâsım, Kahire 1303, Mes'ûdî'nin *Mürücû'z-zeheb* adlı eseriyle birlikte; nşr. Seyyid Muhammed Mühennâ, Beyrut 1997). Eserde müellif, Ebü'l-Fidâ'nın 729 (1329) yılına kadar gelen *el-Muhtasar fi târihi'l-beşer* adlı umumi tarihini özetleyerek 806 (1403) yılına kadar meydana gelen olayları ilâve etmiştir. Timur'la olan hâtıralarını genişçe anlattığı bölüm, kendi biyografisini ve Timur'un Halep'i ele geçirmesi hakkında önemli bilgileri içeren birinci elden kaynak değeri taşımaktadır. Eserinin sonlarında, 806'da (1403) Halep ve çevresinde meydana gelen büyük depremden de söz edilmektedir. İbn Hacer bu kitapta birçok hata bulunduğunu kaydeder (*İnbâ'ü'l-gumr*, VII, 97). Müellifin oğlu Ebü'l-Fazl İbnü'ş-Şihne, *Nüzhetü'n-nevâzır fi Ravzi'l-menâzır ve İktitâfü'l-ezâhir fi zeyli Ravzi'l-menâzır* adıyla esere iki zeyil yazmış ve torunu Celâleddin Muhammed en-Nusaybîni son zeyli *Nûrû'l-hilâf fi muntehab-i'l-İktitâf* ismiyle ihtisar etmiştir (Halep Evkaf Ktp, Ahmediyye, nr. 347). 2. *El-fiyye fi'l-'ulûmi'l-âşere (Manzûme fi'l-'ulûm)*. Tasavvuf, usûl-i fıkıh, nahiv, mantık, belâgat, ferâiz, tıp, usûlü'd-dîn, icmâ ve sîretü'r-resûl olmak üzere on ilmi konu alan recez vezninde 1000 beyitlik bir manzumedir. Tamamı Berlin Staatsbibliothek nüshasında (Wetzstein'sche Sammlung, nr. 1591'de: katalog sıra nr. 1820, 3022, 4413, 4718, 4865, 5186, 6307, 6759, 7255, 9588), bazı bölümleri ise çeşitli mecmualarda günümüze intikal etmiştir (Süleymaniye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 2743'te *Ukûdü'l-cevâhir ve's-seb'u'z-zevâhir* adıyla; Hacı Selim Ağa Ktp., Kemankeş Emîr Hoca, nr. 273; Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 3727; İÜ Ktp., AY, nr. 1291; Amasya Beyazıt İl Halk Ktp., nr. 1511; Mektebetü câmiati'l-Melik Suûd, nr. 773;

Hidîviyye Ktp., nr. 8396; British Museum, nr. 421/18; Dârü'l-kütübî'l-Mısriyye, nr. 21506b; ayrıca bk. Brockelmann, *GAL Suppl.*, II, 177). Eserin bazı bölümlerine şerhler yazılmıştır: **a)** Ferâiz bölümü Ebü'l-Fazl İbnü'ş-Şihne (Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 1316; Mektebetü câmiati'l-Melik Süûd, nr. 822/3; Princeton Üniversitesi Ktp., Yahuda, nr. 1637) ve İbn Halel el-Basrî diye tanınan Ahmed b. Abdullah el-Heyâbî (*er-Risâletü'l-mübeyyine li-me'ânî Manzûmeti İbni'ş-Şihne*, Mektebetü Haremi'l-Mekkî, Genel, nr. 2066) tarafından şerhedilmiştir. **b)** *Manzûme fi 'ilmi'l-belâğa (Urcûze fi'l-me'ânî ve'l-beyân ve'l-bedîf, el-Urcûzetü'l-beyâniyye, Mi'etü'l-me'ânî ve'l-beyân)* adlı bölümün (Kahire 1297, 1302, 1303, 1304, 1305, 1306, 1323, *Mecmû' min mühimmâti'l-mütûn* içinde) şerhleri de şunlardır: Muhibbüddin Muhammed b. Dâvûd el-Ul-vâ'ib el-Hamevî, *Şerhu Manzûmeti İbni'ş-Şihne el-Halebî fi 'ilmi'l-me'ânî ve'l-beyân* (Hacı Selim Ağa Ktp., nr. 1143; İzmir Millî Ktp., nr. 795; Berlin Staatsbibliothek, nr. 7256, 7257; Chester Beatty Library, nr. 4796, 4817; Hidîviyye Ktp., nr. 24.218; Russian Academy of Sciences, The Institute of Oriental Studies, Arabic Manuscripts, nr. A 1090); Şemseddin Muhammed b. Mahmûd el-Ömerî et-Trablusî, *Dürerü'l-ferâ'idü'l-müstahsene fi şerhi Manzûmeti İbni'ş-Şihne* (Hidîviyye Ktp., nr. 3496; Berlin Staatsbibliothek, nr. 7258); Necmeddin el-Gazzî, *Mevâhibü'r-rahmân 'alâ Mi'etü'l-me'ânî*

ve'l-beyân (Hidîviyye Ktp., nr. 3540; Dârü'l-kütübî'l-Katariyye, nr. 393; Câmiatü Ümmi'l-kurâ, nr. 400); Mansûr b. Ali es-Sütühî el-Ezherî, *ed-Dürerü'l-müderveze fi şerhi'l-Urcûze* (Berlin Staatsbibliothek, nr. 7259); İbn Kennân, *Lisânü'n-nizâm fi şerhi manzûmeti İbni'ş-Şihne ti'l-hümâm (imâm)* (Berlin Staatsbibliothek, nr. 7260; İbn Kennân bu eserini *Zeynü'r-rebî' fi 'ilmi'l-me'ânî ve'l-beyân ve'l-bedîf* adıyla ihtisar etmiştir [Berlin Staatsbibliothek, nr. 7261, 7368]). **c)** *Siyer bölümü* torunu Seriyüddin İbnü'ş-Şihne tarafından *Şerhu'l-Manzûmeti'l-Halebiyye fi's-sireti'n-nebeviyye* adıyla şerhedilmiştir (Millet Ktp., Feyzullah Efendi, nr. 1468; Dârü'l-kütübî'l-Mısriyye, nr. 6167h). **3.** *Sîretü'n-nebî. Elfiyye fi'l-ülûmi'l-aşere* içindeki siyer manzumesinden ayırılır (Süleymaniye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 2712, Lâleli, nr. 2057; Princeton Üniversitesi Ktp., Yahuda, nr. 4547).

İbnü'ş-Şihne'nin kaynaklarda zikredilen diğer eserleri de şunlardır: *Tefsîr, Dürretü'l-esdâf (Şerhu'l-Keşşâf), Evzâhu'd-delîl ve'l-ebhâs fîmâ yeħillü bihi'l-muḥtallaḳati's-selâs, Muḥtaşar fi'l-fıkh, Muḥtaşaru Manzûmeti'n-Nesefî* (Nesefî'nin hilâfiyata dair olan eserini Ahmed b. Hanbel'in görüşlerini de ekleyerek 1000 beyitte özetlemiştir), *er-Rihletü'l-kaşriyye bi'd-diyâri'l-Mısriyye*. Lisânüddin İbnü'ş-Şihne'nin *Lisânü'l-hükkâm fi ma'rifeti'l-aḥkâm* adlı eseri bazı kaynaklarda yanlışlıkla Ebü'l-Velîd'e nisbet edilmiştir (Brockelmann, *GAL*, II, 178).

BİBLİYOGRAFYA :

Ebü'l-Velîd İbnü'ş-Şihne, *Ravzü'l-menâzir fi aḥbârî'l-evâil ve'l-evâhir* (nşr. Seyyid Muhammed Mühennâ), Beyrut 1997, s. 15, 289-290, 294, 299-303; Makrizî, *es-Sülûk*, VII, 294, 325; VIII, 519, 537, 554, 586, 665, 737-738, 764; X, 108, 114, 157, 213, 254; İbn Hacer, *İnbâ'ü'l-gumr*, VI, 165, 223; VII, 52, 95-97; a.m.lf., *el-Mecma'u'l-mü'esses li'l-mu'cemi'l-müfehres* (nşr. Yûsuf Abdurrahman el-Mar'aşlî), Beyrut 1414/1994, III, 232-234; a.m.lf., *Zeylü'd-Düreri'l-kâmine* (nşr. Adnân Dervîş), Kahire 1412/1992, s. 225-226; Ebü'l-Fazl İbnü'ş-Şihne, *Nihâyetü'n-nihâye fi tahriiri takriri'l-Hidâye*, Süleymaniye Ktp., Âşir Efendi, nr. 108, vr. 26^b-27^b; a.m.lf., *Nüzhetü'n-nevâzir fi Ravzü'l-menâzir*, Süleymaniye Ktp., Hekimoğlu, nr. 814, vr. 1^b, 4^b-5^a, 122^b-124^a; a.m.lf., *Şerhu'l-Manzûme fi'l-ferâ'iz*, Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 1316, vr. 1^b-3^a; İbn Tağrıberdî, *ed-Delîlü'ş-şâfi* (nşr. Fehîm M. Şeltût), Kahire 1403/1983, II, 699; Sehvâvî, *ed-Dav'ü'l-lâmî'*, X, 3-6; a.m.lf., *ez-Zeyl 'alâ Ref'i'l-işr* (nşr. Cöde Hilâl - Muhammed Mahmud Subh), Kahire 1966, s. 357-360, 406-428; İbn İyâs, *Bedâ'i'u'z-zühûr*, I/2, s. 824, 826; Râdiyüddin İbnü'l-Hanbelî, *ez-Zebed ve'd-darab fi târihi Haleb* (nşr. Muhammed Altûncî), Küveyt 1409, s. 41-42; Temimî, *et-Tabakâtü's-seniyye*, I, 231-232; *Keşfü'z-ẓunûn*, I, 157, 202, 920-921; II, 1868; Şevkânî, *el-Bedrü't-tâli'*, II, 264-265; Leknevî, *el-Fevâ'idü'l-behiyye*, s. 51; Ahlwardt, *Verzeichniss*, II, 358; III, 90; IV, 31, 203, 284, 475; V, 566; VI, 158, 400-403, 454; IX, 64-65, 157; *Fihristü'l-kütübî'l-Arabiyyeti'l-mahfûza bi'l-Kütübḥâneti'l-Hidiviyye*, Kahire 1307-1308, IV, 136, 142, 155; V, 63; VII, 454, 475, 483, 488, 493, 639; Muhammed Râgûb et-Tabbâh, *l'âmû'n-nübelâ' bi-târihi Halebi's-şehbâ'*, Halep 1342-44/1923-25, I, 58-60, 64; IV, 401-402; V, 161-164, 328-329; Serkis, *Mu'cem*, I, 37, 136-137; Brockelmann, *GAL*, II, 178-179; *Suppl.*, II, 176-177; Fuâd Seyyid, *Fihristü'l-maḥtûfât*, Kahire 1382/1962, II, 44; *Fihrisü maḥtûfâti Câmi'ati Ümmi'l-kurâ*, Mekke 1403/1983, I, 98, 311, 314, 357; *Fihrisü maḥtûfâti Câmi'ati'l-Melik es-Su'ûd*, Riyad 1404/1984, VI, 278, 316; *el-Müntehab min maḥtûfâti Dâri'l-kütübî'l-Katariyye*, Beyrut 1986, s. 97; Abdullah b. Abdurrahman el-Muallimî, *Mu'cemü mü'elliḥi maḥtûfâti Mektebeti'l-Haremi'l-Mekkiyyi'ş-şerif*, Riyad 1416/1996, s. 58, 76; Meryem Sâdikî, "İbn Şihne", *DMB*, IV, 69-71.

ŞÜKRÜ ÖZEN

İBNÜ'Ş-ŞİHNE, Lisânüddin
(İsan el-din İbn el-Şihne)

Ebü'l-Velîd Lisânüddin Ahmed b. Muhammed b. Muhammed es-Sekafî el-Halebî (ö. 882/1477)

Hanefî fakihî.

844'te (1440) Halep'te doğdu. Halep kadısı olan Esîrüddin Muhammed'in oğlu ve Mısır Hanefî başkadısı Ebü'l-Fazl Muhibbüddin Muhammed'in torunudur. Kâ-

Lisânüddin İbnü'ş-Şihne'nin *Lisânü'l-hükkâm* adlı eserinin ilk iki sayfası (Nuruosmaniye Ktp., nr. 2058)

